

Le ciel et la terre, des témoins permanents

Le chant de Moïse

Les Cieux et la Terre

Moïse termine son long discours de Dévarim par un chant qui débute par l'évocation des Cieux et de la Terre.

Les exégètes donnent plusieurs sens à cette évocation.

דברים פרק לב

(א) האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי:

רש"י

ולמה העיד בהם שמים וארץ, אמר משה אני בשר ודם למחר אני מת, אם יאמרו ישראל לא קבלנו עלינו הברית מי בא ומכחישם, לפיכך העיד בהם שמים וארץ, עדים שהן קיימים לעולם.

אבן עזרא

...הגאון אומר, טעם השמים - המלאכים. וטעם הארץ - אנשי הארץ. או עדות הגשם היורד מן השמים, והארץ תתן יבולה. והנכון בעיני, כי העיקר בעבור היותם עומדים לעולם, וכן שמעו הרים (מיכה ו, ב)...

Deutéronome chapitre 32

1- Écoutez, cieux, je vais parler ; et que la terre entende les paroles de ma bouche !

Rachi (1040 – 1105)

Et pourquoi a-t-il pris le ciel et la terre à témoin ? Moïse s'est dit : je suis un être de chair et de sang, demain je mourrai. Si Israël dit : nous n'avons pas reçu l'alliance, qui viendra les contredire ?" C'est pourquoi il a pris le ciel et la terre à témoin, des témoins permanents.

Abraham ibn Ezra (1089 – 1164)

... Saadia Gaon a expliqué que le ciel désignait les anges, et la terre, les habitants de la terre. On peut aussi expliquer qu'il cite les cieux qui donne la pluie et la terre qui donne sa récolte (et si Israël est infidèle, la pluie ne tombera pas). Et à mes yeux la bonne explication est qu'ils représentent des témoins permanents, comme il est dit (Michée Vi, 2) "Ecoutez montagnes..."